

داور چند دوره جشنواره رشد:

جشنواره رشد

مورد توجه قرار گیرد تا سینمای ایران رشد کند

گفت‌وگو کننده: محمدرضا انیسی آرانی

رسول صدرعاملی کارگردان شناخته‌شده سینمای ایران است که چندین دوره در جشنواره فیلم رشد به‌عنوان داور حضور داشته است. ساخت فیلم‌های اجتماعی درباره مسائل و مشکلات نوجوانان، از جمله ویژگی‌های فعالیت‌های هنری این کارگردان شصت‌وهفت ساله است.

در دوره‌هایی شاهد استقبال بسیار زیاد مردم از آن بودیم. آثاری هم که در آن دوره‌ها به نمایش گذاشته شدند، به خوبی دیده شدند و در معرض نقد و بررسی قرار گرفتند؛ آن هم از سوی خود دانش‌آموزان.

با وجود تمام محاسن جشنواره، نقطه ضعف جشنواره، گسترش نیافتن آن در حد مخاطبانش است. در واقع، این جشنواره، آن‌چنان که شایسته است، نتوانسته در سراسر کشور گسترش یابد و در بین همه دانش‌آموزان ایرانی جایگاه پیدا کند؛ طوری که از اقصا نقاط کشور فیلم‌های داستانی و

■ جشنواره فیلم رشد چه تمایزهایی نسبت به دیگر رویدادهای هنری و سینمایی کشور دارد؟

□ جشنواره رشد قدیمی‌ترین جشنواره فیلم در ایران است و امسال پنجاه‌ودومین دوره آن برگزار می‌شود. همین که این جشنواره با وجود انبوه مشکلات توانسته است تا اینجا به حیات خود ادامه دهد و حتی تحولات ناشی از انقلاب اسلامی بر آن تأثیر نگذاشته است، بزرگ‌ترین نقطه قوت آن است. این جشنواره به خاطر مخاطبانش ممتاز است و می‌تواند به شدت پرمخاطب باشد؛ همان‌طور که

و احوال نسل دانش‌آموزان را نشان دهند، تلاش همه‌جانبه‌ای شکل نگرفته است.

■ به‌عنوان کارگردانی که تجربه ساخت آثاری مرتبط با نوجوانان را در کارنامه دارید، رابطه سینما با این قشر را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

□ سینما باید از جامعه و مخاطب خود جلوتر باشد و حرف‌های او را بیان کند. اگر امروز نوجوانان به موضوعی معترض‌اند، باید ده پانزده سال پیش، در دل رویدادی مانند جشنواره رشد، فیلم‌هایی تولید و بحث‌ها و نقدهای نوجوانان در آن‌ها مطرح می‌شد تا به این وسیله دغدغه نسل نوجوان به تصویر کشیده شود. اگر امروز با این دید به گذشته نگاه کنیم، می‌توانیم دریابیم که جشنواره رشد چه ظرفیت شگرفی برای تأثیرگذاری بر جامعه داشته است! البته همین که جشنواره در این سال‌ها برگزار شده، اثرات خوبی بر جای گذارده است، ولی این اثرات، با آنچه مطلوب است، فاصله زیادی دارد.

مستند و پویانمایی در آن حضور یابند. توفیق نیافتن جشنواره در جذب همه دانش‌آموزان ایران، دلایل متعددی داشته است؛ چه بسا گرفتاری‌های مالی یا مشکلات مدیریتی و ناپایداری‌های دبیرخانه جشنواره در این اتفاق دخیل بوده باشند. گاهی هم برخی افرادی که از اهمیت جشنواره رشد آگاه نیستند، متولی برگزاری آن بوده‌اند. نگاه این افراد این‌گونه بوده که جشنواره رشد هم یک پروژه است که در جریان روند فعالیت‌های اداری، هر ساله برگزار می‌شود و قرار نیست در آن خلاقیتی به کار رود یا اثر و بازدهی خاصی به کار گرفته شود.

علاوه بر این، جشنواره رشد در انجام مأموریتی که در رابطه با خدمت به نوجوانان و کودکان و تا حدودی جوانان برای آن تعریف شده، اثر خود را از دست داده و در ابعاد متناسب با جایگاه و شأن خود ظاهر نشده است. جشنواره رشد بیش از این‌ها می‌توانست در فضای آموزش کشور تأثیر بگذارد، اما برای تولید فیلم‌های سینمایی و کوتاه که مسائل و چالش‌ها و شادی‌ها و در کل حال

■ توسعه جشنواره فیلم رشد چگونه اتفاق می‌افتد؟

□ اگر نگاهی یا اندیشه‌ای فراخ‌تر به کار بسته شود و تأثیر جشنواره در کشور به خوبی درک شود، می‌توان به خوبی به گسترش جشنواره امیدوار بود. در دوران ما، با فضایی که برای آموزش‌های مجازی به وجود آمده، اثر تولیدات سینمایی و نمایشی در آموزش و تربیت کودکان و نوجوانان بهتر درک می‌شود. امروز به هر مدرسه‌ای وارد شویم، کودکان و نوجوانان بسیاری را می‌یابیم که به سینما علاقه‌مندند. هر چند شاید برخی از این علاقه‌مندی‌ها سطحی باشند، ولی علاقه‌هایی جدی و عمیق هم وجود دارند که اهل مطالعه‌اند. به جهان نگاهی زیبا دارند و می‌توان به رشد آن‌ها امیدوار بود. از دل این علاقه‌های اصیل، خلاقیت و فکری‌های درخشان بر می‌خیزند، به شرط آنکه رویدادی مثل جشنواره رشد بستری برای شناسایی این فکرهای خلاق فراهم کند.

■ در تاریخچه جشنواره رشد نام سینماگران بسیاری دیده می‌شود که بعدها به موفقیت‌های بزرگی دست یافته‌اند؛ حتی برخی به نماد سینمای ایران تبدیل شده‌اند. آیا می‌توان در آینده به ادامه این روند امیدوار بود؟

□ بله! جشنواره رشد در تمام این سال‌ها اصالت خود را حفظ کرده و به دور از نگاه‌های سیاسی و جناحی، همواره سکوی پرتاب بسیاری از سینماگران بوده است. اگر دوره‌های برگزاری جشنواره را مرور کنیم، به فهرست بلندبالایی از نویسندگان، کارگردانان و تهیه‌کنندگان قابل احترام می‌رسیم که در جشنواره رشد کشف شدند و به نوعی این جشنواره شرایط بزرگ‌شدن آن‌ان را فراهم کرد. اساساً هم وظیفه هر جشنواره معتبر این است که سکوی پرتابی برای بهترین‌ها باشد و فضایی به وجود آورد که استعدادها مجال ظهور پیدا کنند. جشنواره رشد هم می‌تواند در ادامه روند خود استعدادهای جدیدی کشف و به سینمای ایران معرفی کند.

■ متأسفانه در سال‌های اخیر کودک و نوجوان به‌عنوان مخاطب و موضوع سینما جدی گرفته نشده‌اند. به

همین خاطر، شاید تعداد فیلم‌های جدی تولیدشده برای آنان، به تعداد انگشتان دست هم نرسد! به نظر شما این موضوع را می‌توان ناشی از فاصله‌گرفتن این مخاطبان از سینمای ایران در نظر گرفت؟

□ نه! من این نگاه را قبول ندارم. اتفاقاً برعکس. من شهادت می‌دهم هر وقت فیلم خوبی برای کودکان و نوجوانان ساخته شده، به خوبی مورد استقبال قرار گرفته است. ۱۰ تا ۱۸ سالگی اصلی‌ترین دوران عمر هر فرد است؛ دوره‌ای که در آن نگاه و چشم‌انداز او به آینده شکل می‌گیرد. خانواده، جامعه و آموزش و پرورش بر فرایند شکل‌گیری نگاه نوجوان مؤثرند. جشنواره رشد نیز بیش از پنج دهه پیش برای اثرگذاری مثبت بر این دوره حساس زندگی انسان‌ها تشکیل شد. با این حال، به دلیل آنکه هماهنگی دستگاه‌های مسئول ضعیف است، جشنواره مهمی مانند رشد در این تأثیرگذاری به توفیقات مستمر دست نیافته است. وقتی وزارت ارشاد، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و سایر نهادهای مرتبط حمایت درستی از جشنواره رشد ندارند، نمی‌توان از آن توقع بیش از حد داشت.

اگر توجه به مخاطب کودک و نوجوان در سینما کم شده است، به مشکلات سیاست‌گذاری و مدیریت بر می‌گردد. اتفاقاً سینماگر دنبال مخاطب است و چه مخاطبی از کودک و نوجوان بهتر؟! سینمای کودک و نوجوان از اواخر دهه شصت تا اوایل دهه هشتاد یکی از موفق‌ترین و درخشان‌ترین بخش‌های سینمای ایران بود. اصلاً سینماگران ایرانی با سینمای کودک و نوجوان به جهان معرفی شدند، نه با سینمای اجتماعی! عباس کیارستمی، ابراهیم فروزش و بسیاری دیگر از فیلم‌سازان ایرانی، با کارهایی که در حوزه کودک و نوجوان تولید کرده بودند، خود را به جهان شناساندند. ما بسیاری از پیام‌ها را که جهان فراموش کرده بود، مثل مفهوم دوستی و محبت و خانواده، با سینمای کودک و نوجوان به جهان ارائه دادیم. اینجاست که جشنواره‌های بلندبالا و مترقی مانند رشد باید بیشتر مورد توجه واقع شود تا به این وسیله سینمای ایران را هم رشد دهد و بالا ببرد.